

▲ KOSZTY SĄDOWE W SPRAWACH CYWILNYCH oraz PODSTAWOWE INFORMACJE O NPP I NPO

▲ Projekt „Prowadzenie Punktu Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego
w Starym Sączu” 2025

Zadanie zrealizowano przy wsparciu finansowym Powiatu Nowosądeckiego

ZASADA ODPŁATNOŚCI PROCEDURY CYWILNEJ

- Prawo do sądu jest jednym z podstawowych praw gwarantowanych jednostce w państwach demokratycznych, a istnienie modelu odpłatnego procesu cywilnego nie stoi w sprzeczności z prawem dostępu do sądu.
- Co do zasady, postępowanie cywilne jest odpłatne, w tym sensie, że od strony wszczynającej postępowanie pobierana jest opłata sądowa, a w toku sprawy również inne koszty, które wygeneruje postępowanie.

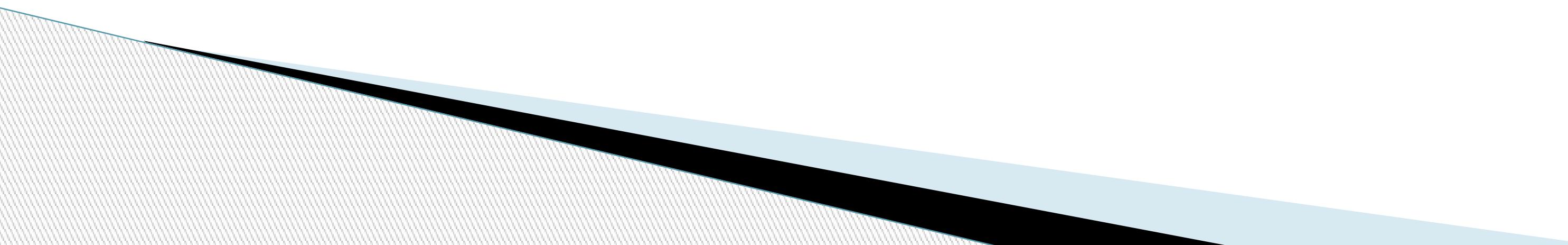
PODSTAWY PRAWNE

- Regulacje dotyczące kosztów sądowych w sprawach cywilnych i zasad ich zwrotu pomiędzy stronami regulują w szczególności:

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r.
o kosztach sądowych w
sprawach cywilnych

Ustawa z dnia 17
listopada 1964 r. Kodeks
postępowania cywilnego

USTWA O KOSZTACH SĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH – ZAKRES REGULACJI

- Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obejmuje zasady i tryb pobierania kosztów sądowych w sprawach cywilnych, zasady ich zwrotu, wysokość opłat w sprawach cywilnych, zasady zwalniania od kosztów sądowych oraz umarzania, rozkładania na raty i odraczania terminu zapłaty należności sądowych.
 - Ustawa reguluje więc relacje stron stosunków procesowych.
 - Przez sprawy cywilne należy rozumieć sprawy załatwiane w postępowaniu cywilnym.
-

KOSZTY SĄDOWE

- Do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona, która wnosi do sądu pismo podlegające opłacie lub powodujące wydatki, chyba że ustawa stanowi inaczej.
- Zgodnie z omawianą ustawą, na koszty sądowe w postępowaniu cywilnym składają się:

OPŁATY

WYDATKI

OPŁATY SĄDOWE

- Opłaty są częścią składową kosztów sądowych.
- Opłaty są dochodem budżetu Skarbu Państwa (opłaty nie są daniną publiczną).
- Opłaty dzielą się na dwie grupy, tj.:
 - opłaty od pism;
 - opłaty kancelaryjne.
- Konsekwencją nieuiszczenia opłaty jest niepodjęcie przez sąd czynności na skutek wniesionego pisma.
- Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie.
- Przepis wymienia tylko przykładowe pisma podlegające opłacie. Pozostałe rodzaje takich pism wymienione zostały w przepisach szczególnych.

PISMA PODLEGAJĄCE OPŁACIE SĄDOWEJ

- pozew i pozew wzajemny;
- pismo zawierające oświadczenie o rozszerzeniu powództwa lub jego zmianie w sposób powodujący wzrost wartości przedmiotu sporu;
- apelacja i zażalenie;
- skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia;
- sprzeciw od wyroku zaocznego;
- zarzuty od nakazu zapłaty;
- interwencja główna i uboczna;

wniosek:

- o wszczęcie postępowania nieprocesowego,
- o ogłoszenie upadłości,
- o wpis i wykreślenie w księdze wieczystej,
- o wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym i w rejestrze zastawów oraz o zmianę i wykreślenie tych wpisów;

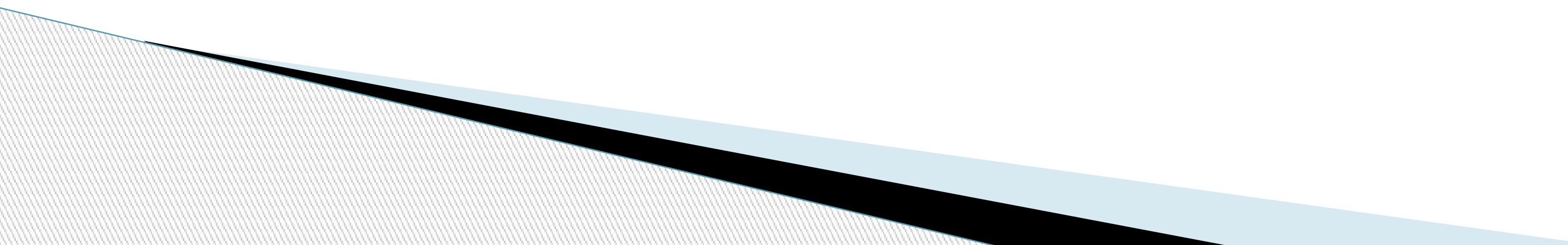
skarga:

- o wznowienie postępowania,
- o uchylenie wyroku sądu polubownego,
- na orzeczenie referendarza sądowego,
- na czynności komornika;

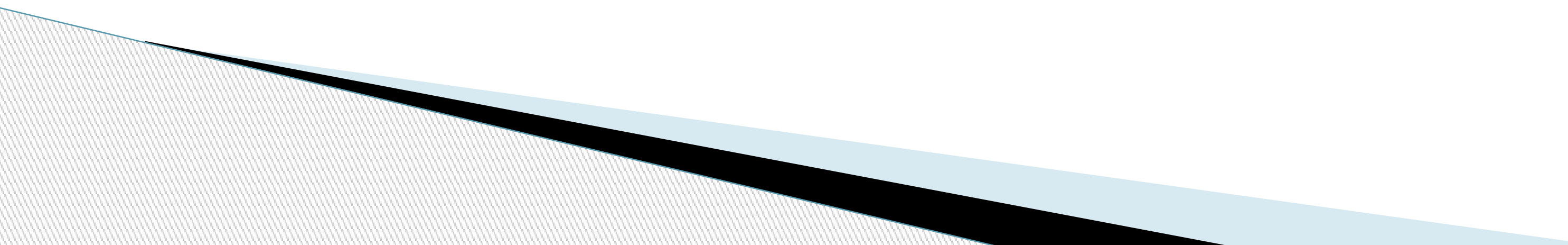
OPŁATY KANCELARYJNE

- Strony i uczestnicy postępowania mają prawo przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt.

Opłacie kancelaryjnej podlega wniosek o wydanie na podstawie akt:

- odpisu,
 - wypisu,
 - zaświadczenia,
 - wyciągu,
 - innego dokumentu oraz kopii,
 - wniosek o wydanie odpisu księgi wieczystej.
-

WYDATKI SĄDOWE

- Wydatki są częścią składową kosztów sądowych.
 - Wydatek stanowi kwota precyzyjnie ustalona i rzeczywiście poniesiona w związku z dokonywaną czynnością procesową strony lub sądu (np. wydatek za sporządzenie opinii przez biegłego).
 - Konsekwencją nieuiszczenia wydatków jest pominięcie przez sąd czynności na skutek pisma powodującego wydatki.
-

PRZYKŁADOWE WYDATKI SĄDOWE

- koszty podróży strony zwolnionej od kosztów sądowych związane z nakazaniem przez sąd jej osobistym stawiennictwem;
- Zwrot kosztów podróży i noclegu oraz utraconych zarobków lub dochodów świadków;
- wynagrodzenie i zwrot kosztów poniesionych przez biegłych, tłumaczy oraz kuratorów ustanowionych dla strony w danej sprawie;
- zryczałtowane koszty przeprowadzenia dowodu z opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów;
- wynagrodzenie należne innym osobom lub instytucjom oraz zwrot poniesionych przez nie kosztów;
- koszty przeprowadzenia innych dowodów;
- koszty przewozu zwierząt i rzeczy, utrzymywania ich lub przechowywania;
- koszty ogłoszeń;
- koszty osadzenia i pobytu w areszcie;
- ryczałty należne kuratorom sądowym za przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w sprawach: o unieważnienie małżeństwa, o rozwód oraz separację, a także za uczestniczenie przy ustalonych przez sąd kontaktach rodziców z dziećmi;
- koszty wystawienia zaświadczenia przez lekarza sądowego;
- koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd.

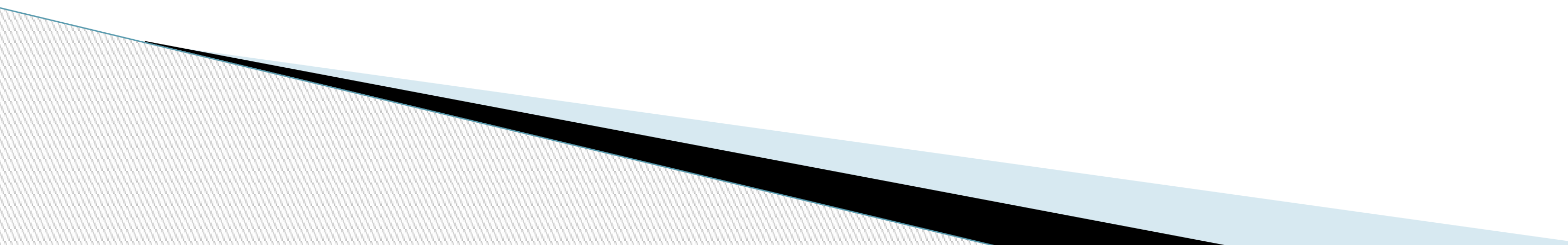
ZWOLNIENIE Z KOSZTÓW SĄDOWYCH

- Strona w całości zwolniona od kosztów sądowych z mocy ustawy nie uiszcza opłat sądowych i nie ponosi wydatków, które obciążają tymczasowo Skarb Państwa.
- Na wniosek strony, sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w całości lub w części, jeżeli uzna, że strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów (częściowe zwolnienie od tych kosztów może polegać na zwolnieniu od poniesienia albo ułamkowej lub procentowej ich części, albo określonej ich kwoty, albo niektórych opłat lub wydatków)
- Zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny lub ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek.
- Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów. Oświadczenie sporządza się według ustalonego wzoru.

SPOSÓB I FORMA ZŁOŻENIA WNIOSKU O ZWOLNIENIE Z KOSZTÓW SĄDOWYCH

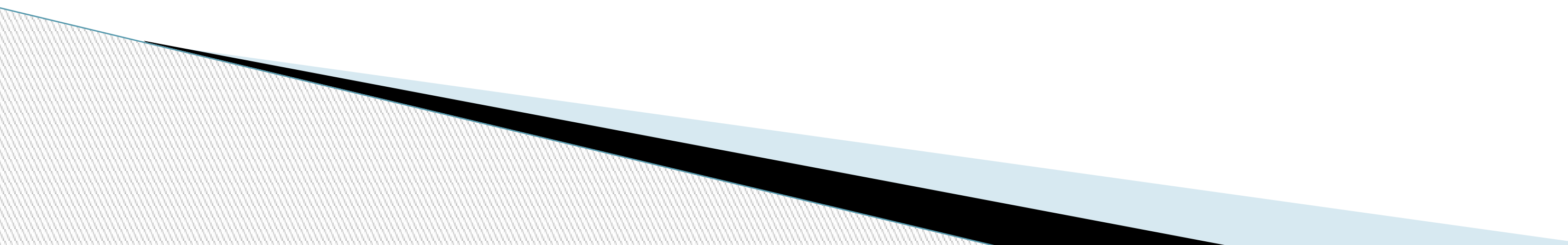
Wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

W razie złożenia wniosku ustnie do protokołu, oświadczenie, o którym mowa powyżej, może być złożone także do protokołu.

Jaka ustawa reguluje tematykę NPP i NPO?

Kwestie dotyczące organizacji oraz zasad funkcjonowania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a także zadań obejmujących swym zakresem szeroko rozumianą edukację prawną, uregulowane zostały w Ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (zwana dalej: unpp).

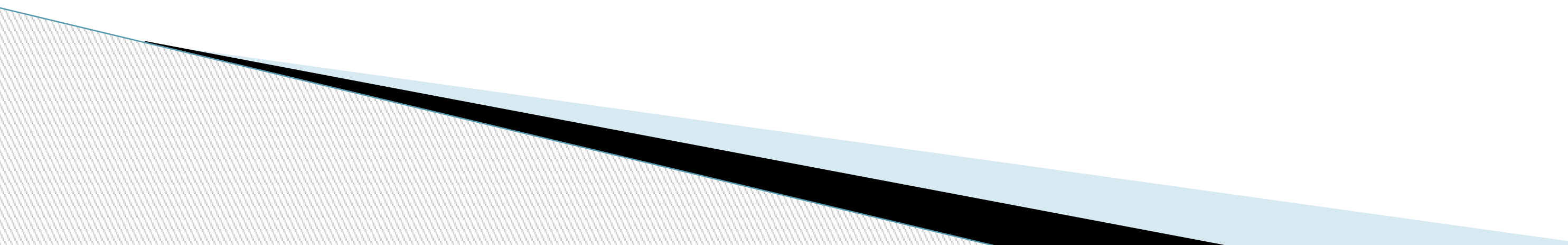

Co obejmuje nieodpłatna pomoc prawna?

Zgodnie z art. 3 ust. 1 unpp nieodpłatna pomoc prawna obejmuje poinformowanie osoby fizycznej, zwanej dalej „osobą uprawnioną”, o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym. W ramach w/w pomocy oferowane jest również wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub też, co niezmiernie istotne dla wielu ubiegających się o nieodpłatną pomoc prawną, sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2 (tj. m.in. w sprawach obejmujących postępowanie przygotowawcze, administracyjne i sądownoadministracyjne oraz sądowe), z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym.

Nieodpłatna mediacja

Istotnym aspektem pomocy jest także kwestia możliwości przeprowadzenia nieodpłatnej mediacji. Warto także wskazać, iż w ramach pomocy prawnej ubiegać się także można o pomoc przy sporządzeniu projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowoadministracyjnym oraz uzyskać informację o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

Nieodpłatna mediacja

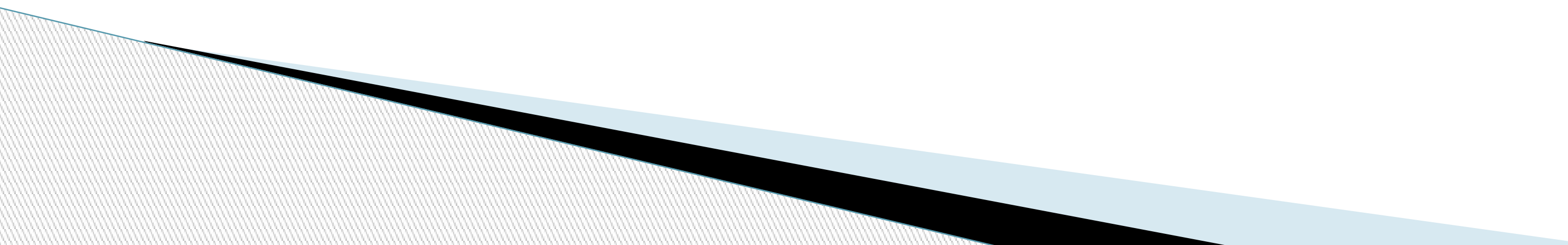
Z kolei, zgodnie z art. 4a ust. 1 unpp, nieodpłatna mediacja obejmuje:

- 1) poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających;
- 2) przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji;
- 3) przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej;
- 4) przeprowadzenie mediacji;
- 5) udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem.

Nieodpłatna mediacja

Z zakresu nieodpłatnej mediacji wyłączone są następujące sprawy (art. 4a ust. 2 unpp), w których:

- 1) sąd lub inny organ wydały postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
 - 2) zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc
-

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie

Z kolei zgodnie z brzmieniem art. 3a ust. 1 unpp, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

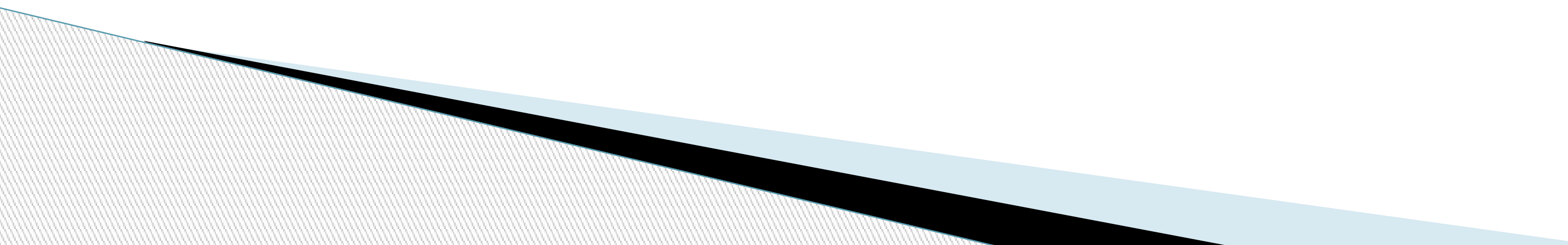
działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji.

Zgodnie z przedmiotową regulacją, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego, ale i również nieodpłatną mediację.

Komu przysługuje nieodpłatna pomoc prawna?

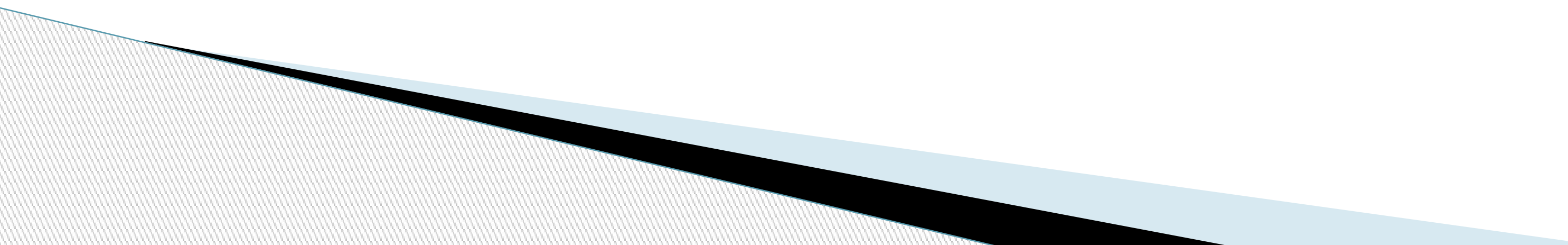
Zgodnie z art. 4 ust. 1 unpp, nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku.

Warunki uzyskania pomocy

- W związku z powyższym, zgodnie z art. 4 ust. 2 unpp, osoba uprawniona, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.
 - Z kolei zaś, osoba korzystająca z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej dodatkowo składa oświadczenie o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku.
 - Takie oświadczenia, zgodnie z art. 4 ust. 2 unpp, składa się osobie udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie.
-

Warunki uzyskania pomocy

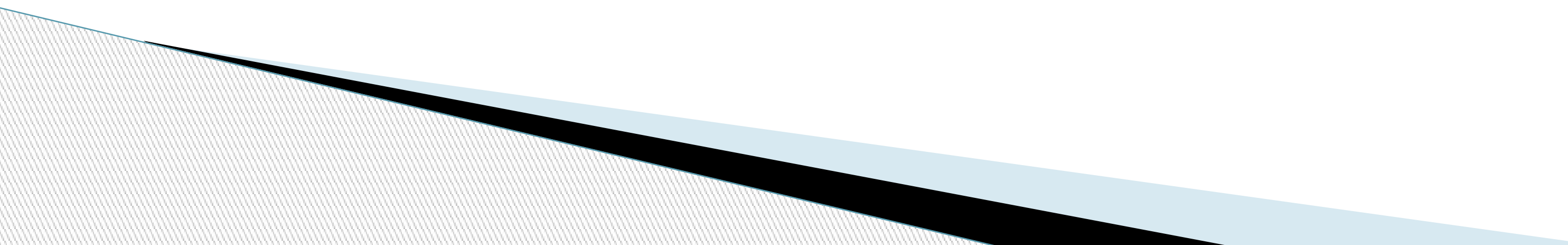
Istotnym zatem elementem warunkującym udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej czy też nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego jest złożenie przez osobę ubiegającą się o takową pomoc stosownego oświadczenia wskazującego, iż nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej (tj. nie stać danej osoby na udanie się na prywatną wizytę do prawnika).

Kto udziela nieodpłatnej pomocy prawnej?

Istotnym aspektem świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej jest fakt, iż owej pomocy udziela osobiście adwokat lub radca prawny, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach z ich upoważnienia aplikant adwokacki lub aplikant radcowski (Art. 5 ust. 1 unpp), co gwarantuje osobom ubiegającym się o pomoc profesjonalną pomoc osoby wykwalifikowanej i posiadającej stosowne uprawnienia do wykonywania zawodu radcy prawnego lub adwokata (aplikanta), a zatem można śmiało uznać, iż pomoc prawna zostanie udzielona w sposób rzetelny i zgodny ze sztuką prawniczą.

Sposób udzielania pomocy

- Oczywiście, zgodnie z art. 5 ust. 2 unpp przed udzieleniem pomocy prawnej można zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość, co tym bardziej daje gwarancję, iż świadczenie pomocy prawnej będzie wykonywane przez osobę do tego w sposób odpowiedni przygotowaną.
 - Trzeba także zaznaczyć, iż – zgodnie z art. 5 ust. 3 unpp – adwokat lub radca prawny może z ważnych powodów odmówić udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej, informując osobę uprawnioną o innych punktach, w których udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna, na obszarze powiatu, co związane jest z kwestiami etyki zawodowej radców prawnych oraz adwokatów i przeciwdziałaniu ewentualnym konfliktom interesów.
-

Sposób udzielania pomocy

Istotny aspektem nieodpłatnej pomocy prawnej, jest także okoliczność, iż w przypadku stwierdzenia, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo części poprzez udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej, w szczególności stwierdzenia, że problem nie ma wyłącznie charakteru prawnego, adwokat lub radca prawny informują osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa (art. 5 ust. 3 unpp).

